

กรณีศึกษา : โรงพิมพ์ประเภทการผลิตหนังสือ

3.1 ความเป็นมาและการดำเนินกิจการของโรงพิมพ์ตัวอย่าง

โรงพิมพ์ที่นำมาเป็นกรณีศึกษานี้ คือ โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเป็นโรงพิมพ์ประจำมหาวิทยาลัยขึ้นในปี พ.ศ. 2515 โดยได้ดำเนินการในรูปของโครงการทดลองหน่วยผลิตสำเนาเอกสารก่อน และได้ทำการสำรวจปริมาณความต้องการใช้สิ่งพิมพ์ต่างๆของมหาวิทยาลัย ซึ่งก็ได้พบว่าปริมาณที่สูงมาก หากมีการจัดตั้งโรงพิมพ์ฯขึ้นแล้วก็จะช่วยให้สามารถให้บริการแก่หน่วยงานและบุคคลากรของมหาวิทยาลัยได้ดีขึ้นและเป็นการประหยัดงบประมาณในแต่ละปีได้ด้วย ต่อมาจึงได้จัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างอาคารและจัดซื้อเครื่องจักร แล้วพัฒนาขึ้นเป็นโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยในที่สุด เมื่อปี พ.ศ. 2518 โดยในปัจจุบันโรงพิมพ์มีฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัย มีระบบการบริหารงานที่แยกออกจากระบบราชการ โดยพนักงานมีฐานะเป็นลูกจ้างของมหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสถานประกอบกิจการเพื่อ

1. ดำเนินการจัดพิมพ์เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆตามความต้องการของมหาวิทยาลัย ส่วนราชการ และอื่นๆ
2. เป็นแหล่งศึกษา สังเกตการณ์และเป็นห้องปฏิบัติการ ทางการพิมพ์ของสาขาวิชาต่างๆที่เกี่ยวข้อง

โดยที่โรงพิมพ์แห่งนี้จัดเป็นโรงพิมพ์ประเภทการผลิตหนังสือขนาดกลาง มีพนักงานทั้งสิ้น 110 คน ลูกค้ำหลักของโรงพิมพ์ได้แก่หน่วยงานราชการเป็นส่วนมากอันได้แก่ สำนักพิมพ์ งานหน่วยงานต่างๆภายในมหาวิทยาลัย โครงการตำราวิชาการของแต่ละคณะ

3.2 องค์กรบริหาร

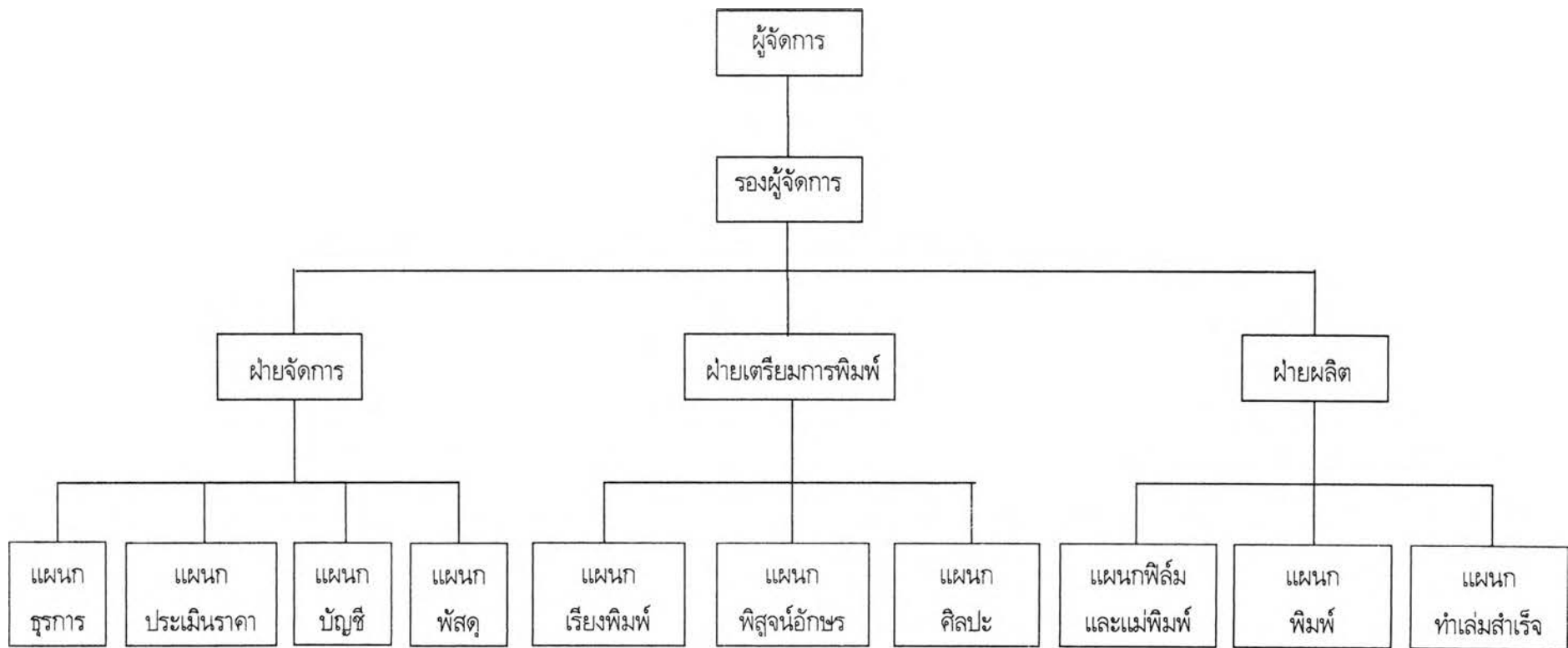
การบริหารงานภายในโรงพิมพ์แบ่งเป็นส่วนงานต่างๆ ดังแสดงในแผนผังองค์กรบริหาร รูปที่ 3.1 จะเห็นได้ว่า องค์กรบริหารแบ่งออกเป็น 3 ฝ่ายด้วยกัน และในแต่ละฝ่ายจะประกอบไปด้วยแผนกต่างๆ โดยที่แต่ละแผนกมีหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละแผนกดังนี้

แผนกธุรการ

ดูแลงานด้านสารบรรณและธุรการ เช่น จัดทำระบบการเก็บเอกสาร จัดทำเอกสารการประชุม พิมพ์ใบสั่งพิมพ์และใบออกงาน เป็นต้น

แผนกประเมินราคา

1. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและราคาของสิ่งพิมพ์แบบต่างๆ
2. ประเมินราคาส่งพิมพ์ให้แก่ผู้มาติดต่อว่าจ้าง
3. จัดทำเอกสารต่างๆที่ใช้ในการประสานงานกับเจ้าของงาน
4. ประสานงานกับลูกค้ำและฝ่ายต่างๆเพื่อให้งานสำเร็จไปด้วยดี

รูปที่ 3.1 แผนผังองค์กรบริหารของโรงพิมพ์ตัวอย่าง

แผนกพัสดุ

1. ทำงานด้านการจัดซื้อพัสดุ และการจัดจ้างร้านภายนอก
2. ทำหน้าที่ควบคุมบัญชีพัสดุ
3. ดูแลงานด้านคลังพัสดุ สำหรับการเบิก จ่าย พัสดุให้แผนกต่างๆ
4. ดูแลบำรุงรักษา ครุภัณฑ์

แผนกเรียงพิมพ์

ทำงานเรียงพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ ปัจจุบันมีเครื่องเรียงพิมพ์พร้อมประกอบหน้าได้ที่ใช้อยู่ทั้งหมด 5 เครื่อง และมีเครื่องสำรองซึ่งเป็นเครื่องเก่าอยู่ 1 เครื่อง

แผนกพิสูจน์อักษร

1. ทำการตรวจสอบต้นฉบับ
2. ทำการวางแผนการจัดเตรียมต้นฉบับ
3. กำหนดรูปแบบการเรียงพิมพ์ตัวอักษร
4. ตรวจสอบและพิสูจน์อักษร

แผนกศิลปะ

1. งานออกแบบงานพิมพ์
2. งานอาร์ตเวิร์ค

แผนกฟิล์มและแม่พิมพ์

1. งานถ่ายฟิล์ม
2. งานวางรูปแบบฟิล์ม
3. งานทำแม่พิมพ์
4. งานจัดเก็บฟิล์มและแม่พิมพ์

แผนกพิมพ์

1. งานวางแผนการพิมพ์
2. งานพิมพ์
3. งานตรวจสอบแม่พิมพ์

แผนกทำเล่มสำเร็จ

1. งานเก็บเรียงและเข้าเล่ม
2. งานตัดเจียนเล่ม
3. งานบรรจุเตรียมส่ง

3.3 ลักษณะและประเภทของงานพิมพ์ที่ให้บริการ

ลักษณะของงานพิมพ์ที่เข้ามาจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ งานหนังสือเล่ม และ งานจับ โดยที่งานจับ หมายถึง งานหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆนอกเหนือจากหนังสือเล่ม เช่น ใบปลิว ใบเสร็จ นามบัตร แผ่นพับ

หรือ บริการพิมพ์ปก เย็บเล่ม เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งลักษณะงานออกตามระบบการพิมพ์ที่ใช้ เพื่อ กำหนดรหัสงาน

ระบบการพิมพ์ภายในโรงพิมพ์จะแบ่งออกเป็น 3 ระบบดังนี้

1. ระบบออฟเซต
2. ระบบเลตเตอร์เพรส
3. OE-1 (เพลทกระดาษ) : เป็นลักษณะเดียวกับระบบออฟเซตแต่ใช้เพลทกระดาษเป็นแม่พิมพ์ แทนเพลทอลูมิเนียม ใช้กับงานพิมพ์จำนวนไม่มาก

โดยมีการกำหนดรหัสงานภายในโรงพิมพ์แยกตามระบบการพิมพ์ดังต่อไปนี้

YY MM - NNN A

YY : ปีการเงินที่รับงานนั้น

MM : เดือนการเงินที่รับงานนั้น โดยนับเดือนเมษายนเป็นเดือนแรก

NNN : ลำดับที่ของงาน

A : ระบบการพิมพ์โดยที่

O = OE-1

F = Offset

L = Letterpress

ตัวอย่างเช่น 4203-105F หมายถึง งานพิมพ์ที่เข้ามาเป็นลำดับที่ 105 ในเดือนมิถุนายน ปีพ.ศ.2542 โดยใช้ระบบการพิมพ์แบบออฟเซต

3.4 กระบวนการผลิตสิ่งพิมพ์

กระบวนการผลิตภายในโรงพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นงานประเภทหนังสือเล่ม หรือ งานฉีก ก็ตาม จะมีรูปแบบของกระบวนการผลิตในรูปแบบเดียวกันซึ่งสามารถแสดงได้ดังแผนภูมिरูปที่ 3.2

กระบวนการต่างๆ อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอนหลักๆดังนี้

1. การเตรียมการพิมพ์
2. การพิมพ์
3. การทำเล่มสำเร็จ

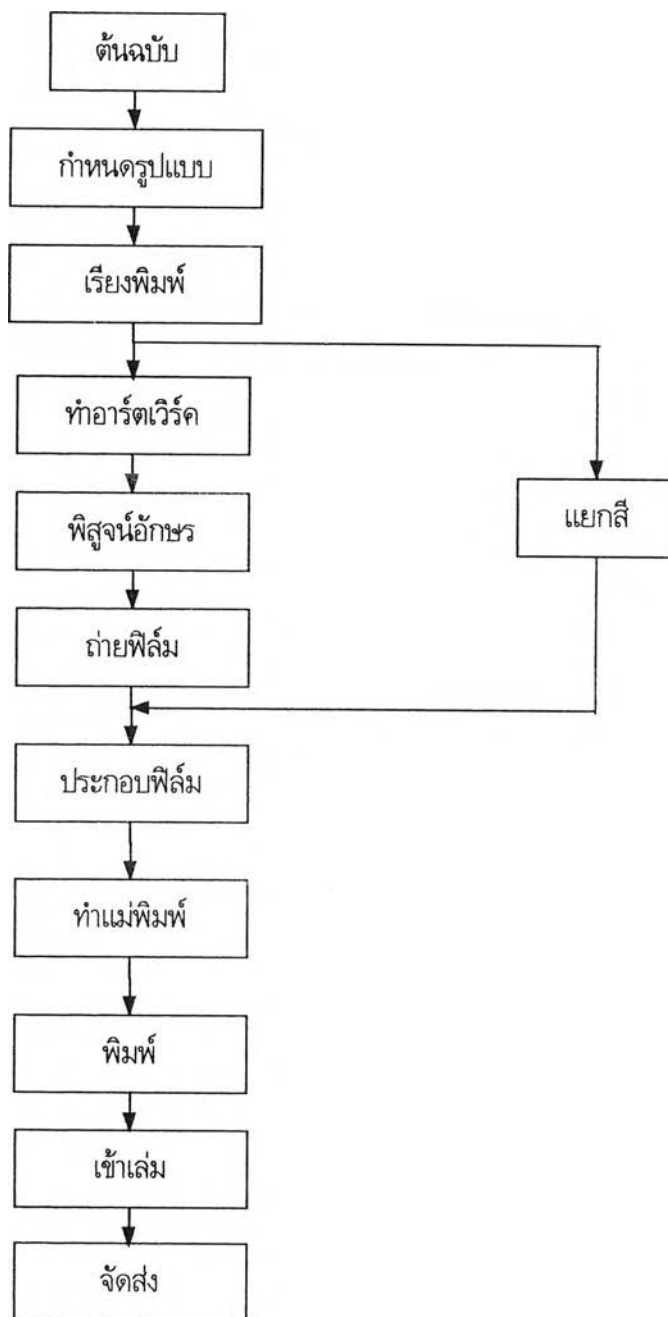
3.4.1 การเตรียมการพิมพ์

เป็นขั้นตอนที่เริ่มต้นตั้งแต่ได้ต้นฉบับมา ผ่านกรรมวิธีต่างๆจนกระทั่งได้แม่พิมพ์ที่เหมือนต้นฉบับและพร้อมสำหรับการพิมพ์ ซึ่งในขั้นตอนนี้จะมีงานหลักๆดังนี้

(1) การเรียงพิมพ์

คือ การถ่ายทอดตัวอักษรจากต้นฉบับเป็นตัวพิมพ์ ในปัจจุบันทางโรงพิมพ์ใช้วิธีการเรียงพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า “เครื่องเรียงพิมพ์พร้อมประกอบหน้าได้” เมื่อเรียง

พิมพ์เสร็จแล้วจึงถ่ายภาพตกลงบนกระดาษ “new age”(กระดาษอาร์ตด้าน 105 แกรม) หรือที่เรียกว่า “laser print” นั้นเอง

รูปที่ 3.2 แผนภูมิกระบวนการผลิตภายในโรงพิมพ์

(2) การทำอาร์ตเวิร์ค

คือ การออกแบบและกำหนดรูปร่างหน้าตาของสิ่งพิมพ์ในส่วนที่เป็นงานทางด้านศิลปะ ซึ่งอาจจะประกอบไปด้วยตัวอักษรและภาพประกอบ เช่น ส่วนปกของหนังสือ เป็นต้น

(3) การพิสูจน์อักษร
คือ การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา เลขหน้า และรูปแบบว่าเป็นไปตามต้นฉบับหรือไม่ รวมถึงการสะกดคำถูกต้องหรือไม่

(4) การถ่ายฟิล์มและแยกสี
คือ การนำเอาต้นฉบับที่เป็นกระดาษอาร์ตมาทำการถ่ายลงบนแผ่นฟิล์ม ซึ่งเป็นเทคนิคของการใช้ฟิล์มเป็นสื่อในการถ่ายทอดตัวอักษรและภาพลงบนแม่พิมพ์ ในส่วนของภาพประกอบก็จะถูกนำมาถ่ายภาพให้อยู่ในรูปของฟิล์มเช่นกัน ในปัจจุบันหากต้องมีกระบวนการแยกสี จะต้องส่งงานออกไปแยกสีที่ร้านภายนอกจนได้เป็นฟิล์มสำเร็จที่สามารถพิมพ์ได้เลย

(5) การวางรูปแบบและประกอบฟิล์ม
คือ การนำฟิล์มที่ได้มาจัดวางหน้าตามขนาดของแผ่นแม่พิมพ์ ซึ่งแผ่นแม่พิมพ์แผ่นหนึ่งสามารถบรรจุหน้าพิมพ์ได้หลายหน้า

(6) การทำแม่พิมพ์
คือ การอาศัยกรรมวิธีทางเคมีในการถ่ายทอดต้นฉบับจากแผ่นฟิล์มลงบนแผ่นแม่พิมพ์ ซึ่งแม่พิมพ์ที่ใช้ในปัจจุบัน หากเป็นการพิมพ์ในระบบเลตเตอร์เพรส แม่พิมพ์ที่ใช้จะเป็นแม่พิมพ์บล็อก โดยที่วัสดุที่ใช้เป็น พลาสติก ส่วนการพิมพ์ในระบบออฟเซต แม่พิมพ์ที่ใช้จะเป็นแม่พิมพ์เพลท โดยแบ่งออกเป็นแม่พิมพ์เพลทอะลูมิเนียม และแม่พิมพ์เพลทกระดาษ โดยที่เพลทกระดาษใช้ในงานพิมพ์จำนวนไม่มาก

3.4.2 การพิมพ์

เป็นขั้นตอนที่เครื่องพิมพ์ทำการถ่ายทอดตัวอักษรและรูปภาพจากแม่พิมพ์ที่นำมาติดตั้งที่เครื่องลงบนกระดาษหรือวัสดุพื้นเรียบอื่นๆตามจำนวนที่ต้องการ โดยในวันนี้จะเป็นส่วนที่รวมถึงการตัดกระดาษหรือการเตรียมวัสดุที่จะนำมาพิมพ์เพื่อให้มีขนาดเหมาะสมกับเครื่องพิมพ์แต่ละเครื่อง

3.4.3 การทำเล่มสำเร็จ

เป็นขั้นตอนสุดท้ายหลังจากที่ทำการพิมพ์เสร็จแล้ว เป็นขั้นตอนในการเก็บงาน ทำรูปเล่มสำเร็จตามรูปแบบที่ลูกค้าต้องการ เช่น การเย็บมุงหลังคา การเย็บข้าง การติดกาวที่สัน เป็นต้น โดยที่การทำรูปเล่มสำเร็จนั้นจะสามารถทำได้เองภายในโรงพิมพ์ในบางรูปแบบเท่านั้นดังนี้

รูปแบบการเย็บเล่มที่สามารถกระทำโดยโรงพิมพ์ตัวอย่างได้เอง

- มุงหลังคา
- เย็บลวดหุ้มสัน
- เย็บเชือก
- ไส้ลันทากาวด้วยมือที่หั่ว เช่น สมุดฉีก

รูปแบบการเย็บเล่มหรือการทำเล่มสำเร็จที่ต้องส่งไปทำภายนอก

- ไส้กาว

- เย็บที่
- ปกแข็ง
- ปีมทอง
- ปีมงู
- อื่นๆที่เป็นกรณีพิเศษ

กระบวนการทำงานอย่างละเอียดในโรงพิมพ์ตัวอย่างตั้งแต่เริ่มรับงานจนถึงส่งมอบงานให้แก่ลูกค้า โดยผ่านขั้นตอนกระบวนการต่างๆในแต่ละแผนก รวมถึงส่วนที่จะต้องเกี่ยวข้องกับลูกค้าหรือเจ้าของงาน และผู้ส่งมอบภายนอก ได้แสดงรายละเอียดไว้ในแผนภูมิกระบวนการทำงานดังแสดงในรูปที่ 3.3 ซึ่งแผนภูมिरูปที่ 3.3 นี้เป็นส่วนขยายของแผนภูมिरูปที่ 3.2 เพื่อให้เห็นรายละเอียดของการทำงานมากขึ้นนั่นเอง แผนภูมิที่ 3.3 นี้แสดงกระบวนการต่างๆตามงานผลิตประเภทหนังสือเป็นหลัก ซึ่งถ้าเป็นงานอื่นหรือที่เรียกว่างานจ๊อบนั้นจะมีลักษณะการทำงานที่ใกล้เคียงกันเพียงแต่อาจมีการข้ามขั้นตอนบางขั้นตอนไป

3.5 สภาวะปัญหาในปัจจุบัน

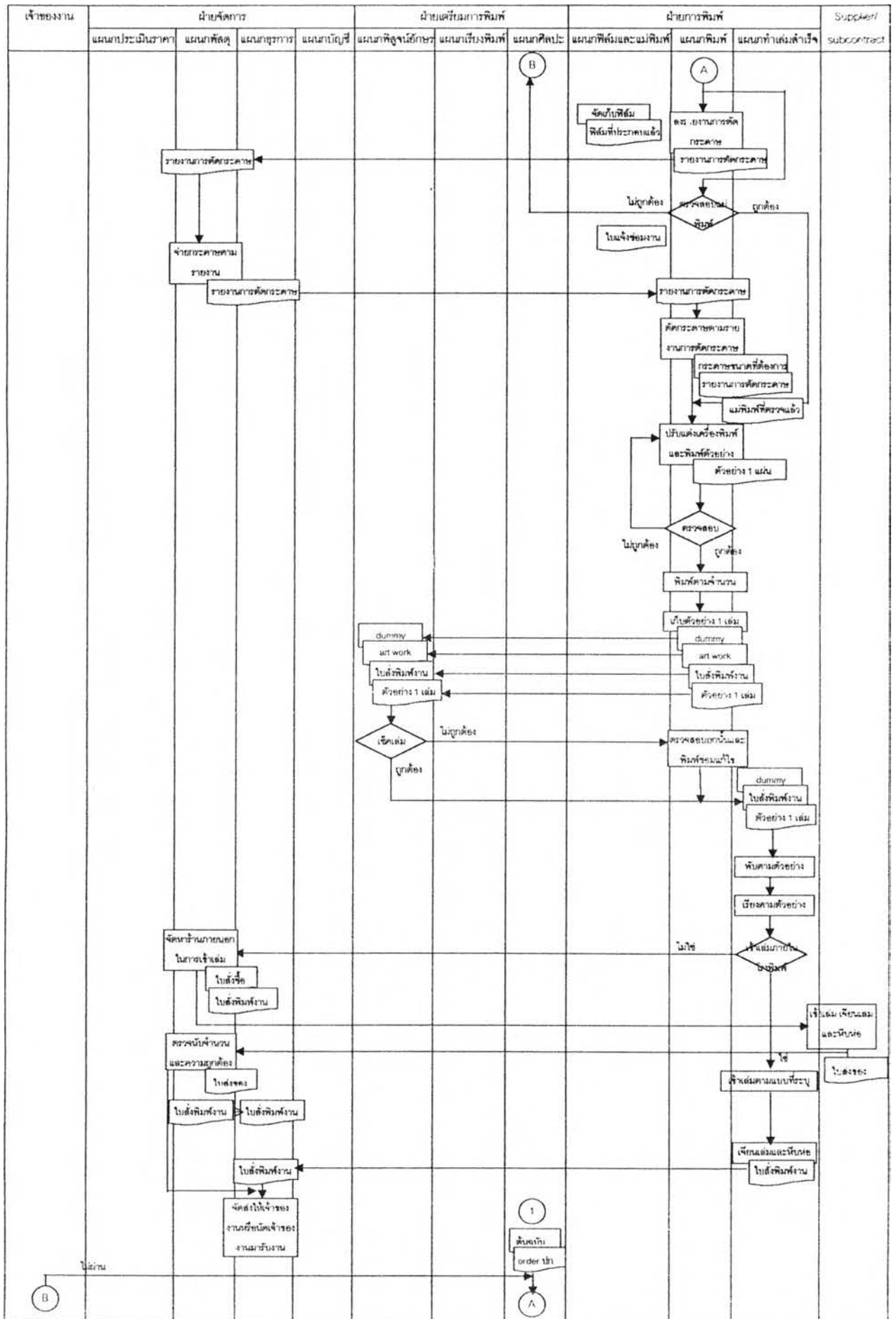
1. ขาดการตรวจสอบงานในบางจุด และไม่มีการตรวจสอบงานขั้นสุดท้าย ทำให้งานที่ไปถึงมือลูกค้าบางครั้งมีคุณภาพไม่ดี และถูกลูกค้าต่อว่าได้
2. ไม่มีระบบการวางแผนบำรุงรักษา รวมทั้งการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอายุการใช้งานของชิ้นส่วนต่างๆ เวลาเครื่องจักรเสียจะต้องให้แผนกพัสดุตามช่างจากภายนอกมาดูแล ทำให้สูญเสียเวลาและกำลังการผลิต
3. ในปัจจุบันมีงานจำนวนมาก ที่ไม่สามารถเสร็จทันกำหนดตามที่ได้วางไว้ ไม่ว่าจะเกิดมาจากทางโรงพิมพ์เอง หรือ จะมาจากความล่าช้าในการตรวจปริ๊ฟของเจ้าของงาน ทำให้ไม่สามารถทำตามแผนการผลิตที่วางไว้
4. ไม่มีระบบประเมินคุณภาพผู้ส่งมอบ ทำให้คุณภาพของงานด้อยลงเนื่องจากวัตถุดิบที่จัดซื้อหรืองานจัดจ้างภายนอกไม่ได้คุณภาพ ทำให้สูญเสียเวลาในการซ่อมงาน

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพขึ้นในโรงพิมพ์เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาข้างต้น นอกเหนือจากสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้าว่าสิ่งพิมพ์หรือบริการของโรงพิมพ์สามารถสนองตอบความต้องการของลูกค้าได้ โรงพิมพ์ตัวอย่างมีแนวความคิดในการนำระบบคุณภาพ ISO9000 มาใช้แต่เนื่องจากระบบคุณภาพ ISO9000 นั้นมีเพียงข้อกำหนดที่ควรจะมีในระบบแต่ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดและวิธีปฏิบัติในข้อกำหนดนั้นๆ อีกทั้งข้อกำหนดบางข้อในระบบคุณภาพ ISO9000 อาจไม่จำเป็นกับลักษณะงานของโรงพิมพ์ ดังนั้นจึงได้นำเทคนิค QFD มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโครงสร้างระบบประกันคุณภาพเพื่อพิจารณาว่าโครงสร้างระบบประกันคุณภาพที่เหมาะสมกับโรงพิมพ์ควรจะมีส่วนประกอบอะไรบ้าง และในแต่ละส่วนประกอบนั้นจะมีกระบวนการและวิธีปฏิบัติอย่างไร รายละเอียดของการประยุกต์เทคนิค QFD จะกล่าวในบทที่ 4 ต่อไป

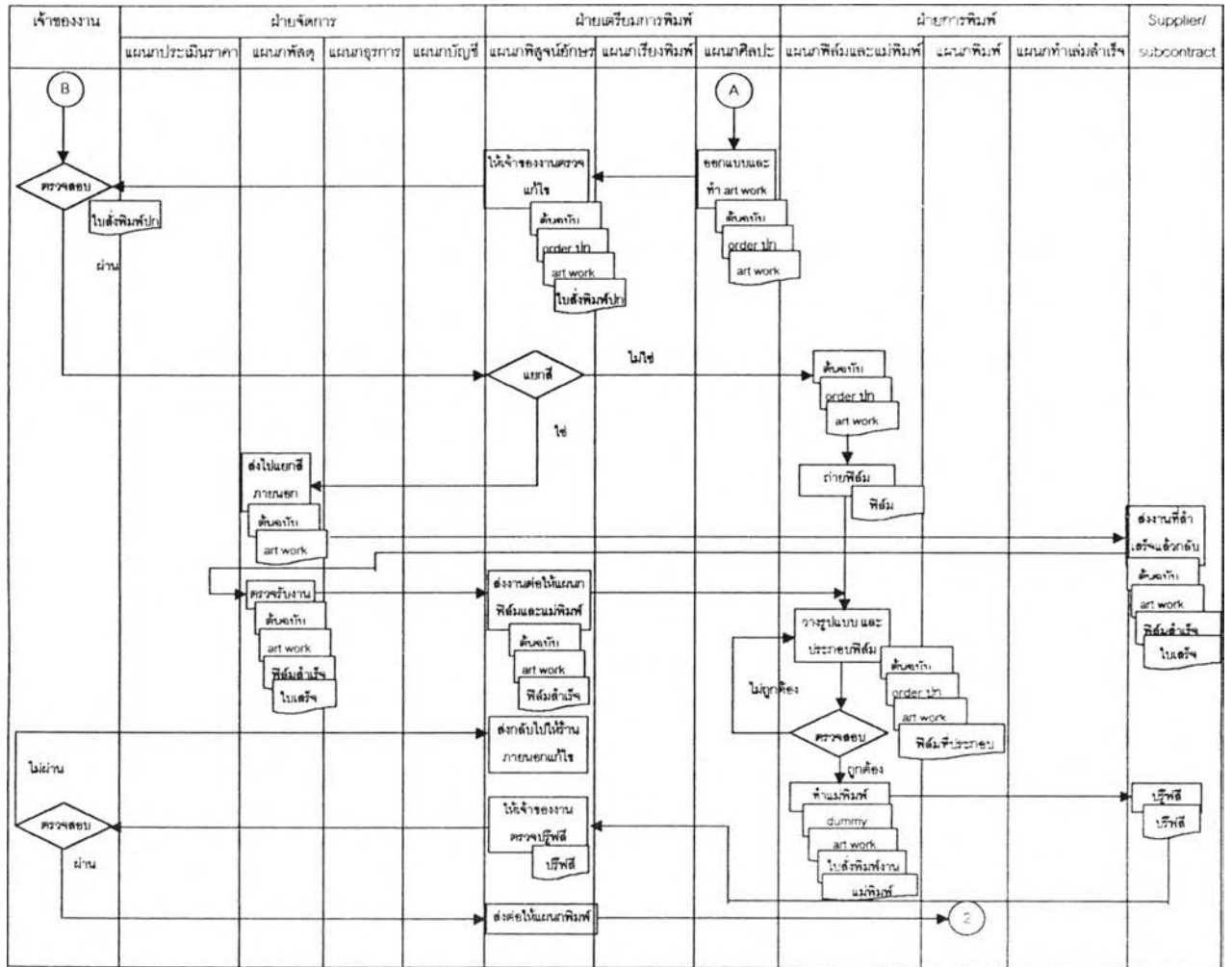

รูปที่ 3.3 แผนภูมิแสดงภาพไหลของงานหนังสือเล่ม (หน้า 3 จาก 4)

รูปที่ 3.3 แผนภูมิแสดงการไหลของงานหนึ่งชุดเต็ม (หน้า 4 จาก 4)